

SAMARBEID OM BIBLIOTEKTJENESTER FOR STUDENTER

Veileder for samarbeid mellom Universitetsbiblioteket USN, Hallingdalsbiblioteka og Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold

2026

Foto: Tom Atle Bordevik

Innhold

1	Innledning.....	2
1.1	Bakgrunn	2
1.2	Formålet med veilederen	3
1.3	Studenter – En felles brukergruppe.....	3
1.4	Styringsdokumenter	3
2	Rutiner for samarbeid.....	5
2.1	Samarbeidsområder	5
2.2	Kommunikasjonskanaler.....	5
2.3	Samarbeidsområde 1: Litteraturtilgang.....	6
2.3.1	Innlån og fjernlån	6
2.3.2	Direkte hjemsending av litteratur for desentraliserte studenter.....	6
2.3.3	Retur av bøker til eierbiblioteket.....	7
2.3.4	Tilgang til fagbibliotekets elektroniske ressurser hjemmefra	8
2.4	Samarbeidsområde 2: Veiledning i informasjonskompetanse	9
2.4.1	Litteratursøk	9
2.4.2	Kildekritikk.....	10
2.4.3	Referansehandtering.....	10
2.4.4	Oppgaveskriving	11
2.5	Samarbeidsområde 3: Kompetanseutvikling	12
2.6	Samarbeidsområde 4: Synliggjøring av tjenestene	13
3	Litteraturliste	14

Samarbeid om bibliotek tjenester for studenter

1 Innledning

I 2023 utarbeidet Senja bibliotek, Troms fylkesbibliotek, Universitetsbiblioteket UiT og Studiebibliotekene i Nord-Troms en veileder for samarbeid mellom fag- og folkebibliotek. Veilederen ble laget som en del av prosjektet [Studenttjenester i folkebibliotek](#).

Med utgangspunkt i denne veilederen ønsket Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold å undersøke om den kunne tilpasses og oppdateres til å fungere som en veileder for Universitetsbibliotekene ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Hallingdalsbiblioteka og Fylkesbiblioteket.

Fylkesbiblioteket er deltaker i prosjektet [Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek](#). Prosjektet er toårig og mottok støtte fra Nasjonalbiblioteket i 2023. Det skal stimulere til livslang læring og øke bruken av åpen forskning ved å styrke folkebibliotekene som kunnskaps- og læringsarenaer, samt fremme samarbeid mellom universitets- og folkebibliotek. Som en del av prosjektet skal Fylkesbiblioteket også gjennomføre et pilotprosjekt som denne tilpasningen av veilederen innbefatter.

1.1 Bakgrunn

[Veileder for studenttjenester](#) pekte på at mange folkebibliotek i dag samarbeider godt med universitets- og høgskolebibliotek (UH-bibliotek) om tilbud til denne brukergruppa studenter, men det har manglet en oversikt over fruktbare rutiner for samhandling. God samhandling og kommunikasjon er avgjørende for å gi studentene et godt og sømløst tilbud. Bibliotekene kan bruke denne veilederen som en mal eller et hjelpemiddel for å tilby studentene gode tjenester.

Hallingdalsbiblioteka består av folkebibliotekene i de seks kommunene Flå, Nesbyen, Gol, Ål, Hemsedal og Hol. Styret ved USN vedtok i desember 2023 at universitetet skal tilby studier i Hallingdal gjennom konseptet [Campus Hallingdal](#). Etter tre år skal status og resultater evalueres, og det skal på bakgrunn av dette utarbeides en strategi for videre utvikling og faglig profil. Campus Hallingdal er foreløpig ikke en av USN sine åtte campus, men styret vil ta stilling til dette etter tre år. Det finnes per i dag ikke et universitetsbibliotek ved Campus Hallingdal.

Folkebibliotekene i Hallingdal erfarer at en del studenter benytter bibliotekene i forbindelse med studier. Fleksible og nettbaserte utdanninger gjør det mulig for studenter å bo i sin hjemkommune og studere utenfor campus. I tillegg benytter noen studenter sitt lokale folkebibliotek når de er hjemme i ferier.

For Universitetsbiblioteket USN vil samarbeidet med Hallingdalsbiblioteka kunne bidra til bedre bibliotek tjenester for deres studenter i Hallingdal. Det har også vært en viktig motivasjon å kunne synliggjøre deres tjenester for befolkningen som helhet ovenfor folkebibliotekene, som en del av deres felles arbeid for livslang læring. Denne veilederen er

spesifikt avgrenset til brukergruppen studenter, men deler av informasjon kan være nyttig mot andre brukergrupper.

1.2 Formålet med veilederen

Formålet med veilederen er å klargjøre ansvarsområder og roller, og gi oversikt over samhandlingsformer og rutiner for samarbeid mellom Universitetsbiblioteket USN, Hallingdalsbiblioteka og Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold. Veilederen kan også anvendes til å veilede studenter fra andre høyskoler og universiteter, men det må da tas forbehold om at noen av tjenestene vil være ulike.

1.3 Studenter – En felles brukergruppe

I folkebibliotekene er studenter en av mange brukergrupper. I fagbibliotekene er studenter den primære brukergruppa, sammen med forskere og ansatte. Fylkesbibliotekene har ansvar for regional bibliotekutvikling og er bindeledd mellom ulike bibliotektyper og har ansvar for noen felles tjenester.

1.4 Styringsdokumenter

Den tilpassede veilederen bygger på følgende lover og styringsdokumenter:

- Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven)
 - Rom for demokrati og dannelse: Nasjonal bibliotekstrategi 2020- 2023
 - Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)

Folkebibliotekenes hovedoppgaver er:

... å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet» (Lov om folkebibliotek).

Et sentralt mål i Nasjonal bibliotekstrategi er å:

... videreutvikle bibliotekene som relevante og viktige kunnskapsinstitusjoner som skal bidra til folkeopplysning og dannelse for befolkningen (Rom for demokrati og dannelse).

Universiteter og høyskolars oppgaver er blant annet å:

«... bidra til livslang læring og tilby etter- og videreutdanning» og å «...samarbeide med relevante aktører [...] for å styrke virksomhetens kvalitet og relevans» (Lov om universiteter og høyskoler).

Det er forankret i lovverket at «Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem» (Lov om folkebibliotek), noe som forutsetter samarbeid mellom fag- og folkebibliotek. I Temastrategi for bibliotekutvikling 2022 – 2026 (forlenget ut 2026) (Viken fylkeskommune, 2021) står det følgende om Fylkesbibliotekets samarbeid med universitets- og høyskolebibliotek:

Fylkesbiblioteket samarbeider med universitets- og høyskolebibliotek (UH-bibliotek). Samarbeidet er ikke like etablert som med folke- og fylkesbibliotek, men UH-bibliotek bidrar blant annet med foredrag og innlegg på fylkesbibliotekets kurs og seminarer. Det er i noen tilfeller formelt eller uformelt samarbeid mellom UH-bibliotek, folkebibliotek og bibliotek i videregående skole i kommunene. I tillegg er UH-bibliotekene viktige kunnskapsressurser for folke- og fylkesbibliotek. Et utviklingstrekk er at stadig flere innbyggere tar etter- og videreutdanning, og studenter i alle aldre bruker folkebibliotekene som studiested. (s. 14)

2 Rutiner for samarbeid

2.1 Samarbeidsområder

I veilederen fra Senja trekkes trappetrinnmodellen til Fønnes frem. Vi har i dette arbeidet brukt denne i diskusjonen rundt de fire samarbeidsområdene.

Studentene bruker folkebibliotekene på flere måter og i ulik grad, og de enkelte kommuner har varierende kompetansenivå på bibliotektenester for studenter. Trappetrinnmodellen *Tre steg for studenttjenester* (Fønnes 2023) illustrerer ulike grader av kompetanse og tilrettelegging. Den mest grunnleggende tilretteleggingen handler om å tilby studentene et arbeidssted og bidra til å skaffe litteratur og fagstoff. Veiledning innenfor informasjonskompetanse er også en etterspurt tjeneste, men forutsetter nødvendig kompetanse og organisering.

Tjenestene deles inn i følgende samarbeidsområder:

1. Litteraturtilgang
2. Veiledning i informasjonskompetanse
3. Kompetanseutvikling
4. Synliggjøring av tjenestene

2.2 Kommunikasjonskanaler

Universitetsbiblioteket USN: Kontaktinformasjon: Bibliotektenester USN Hallingdal Kontaktliste ansatte: Søk- Universitetet i Sørøst-Norge	Hallingdalsbiblioteka: Kontaktinformasjon: Våre bibliotek- Hallingsdalsbiblioteka	Fylkesbiblioteket ABØ: E-post: fylkesbibliotek@bfk.no Kontaktliste ansatte: Ansatte Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold Kontaktpersoner per oppgave: Kontaktliste Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold
--	--	---

2.3 Samarbeidsområde 1: Litteraturtilgang

Faglitteratur foreligger på papir og som e-ressurser. Det forventes at studentene kjøper inn sentralt pensum selv. I tillegg har de behov for et stort tilfang av fagbøker og artikler. Tillegglitteratur på papir kan studentene få gjennom direkte lån fra USN, fjernlån via folkebibliotek eller fra folkebibliotekets egen samling. I tillegg kan mye lånes eller lastes ned enten som åpen tilgang eller gjennom studentpålogging. Studentene får tilgang til lisensbelagte e-ressurser gjennom sitt lærested. Folkebibliotekene styrer selv sin egen samling og kan ha et tilpasset basisutvalg av studentlitteratur. Spesielt aktuelt er tverrfaglig litteratur innen metode og oppgaveskriving, samt faglitteratur av allmenn interesse. Basisutvalget kan tilpasses i henhold til behovene som kommer frem gjennom fjernlån.

2.3.1 Innlån og fjernlån

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Motta fjernlånsbestilling fra folkebibliotek- Finne, pakke og sende materialet til folkebibliotek	<ul style="list-style-type: none">- Bestille innlån- Motta innlånt materialet fra fagbibliotek- Sende hentemelding til bruker	<ul style="list-style-type: none">- Følge opp nasjonale retningslinjer for fjernlån

2.3.2 Direkte hjemsending av litteratur for desentraliserte studenter

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Motta bestilling fra student- Finne, pakke og sende materialet til studentens registrerte hjemadresse *	<ul style="list-style-type: none">- Aktivt informere om og veilede studenter i tilbudet	

* Gjelder kun for studenter som har bosted mer enn 3 mil fra nærmeste studiested med bibliotek. Bøkene sendes som hovedregel direkte til hjemadresse, studenten må avtale med folkebiblioteket hvis materialet skal sendes dit.

2.3.3 Retur av bøker til eierbiblioteket

Studentene kan returnere alle lån fra UH-bibliotek på studiestedet campus Hallingdal/Gol eller gjennom sitt lokale folkebibliotek. Folkebibliotekene returnerer direkte til Universitetsbiblioteket USN.

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Aktivt informere studenter om tilbudet	<ul style="list-style-type: none">- Ta imot innlevert materiale fra studentene- Pakke og sende materialet til eierbiblioteket- Aktivt informere studenter om tilbudet	<ul style="list-style-type: none">- Koordinasjon av felles transportordning

2.3.4 Tilgang til fagbibliotekets elektroniske ressurser hjemmefra

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Gi studentene tilgang til fagbibliotekets søketjeneste Oria- Gi studentene tilgang til informasjon, fagdatabaser, kurs og undervisning og andre nyttige ressurser på sin hjemmeside- Informere studenter og folkebibliotek om mulighet for tilgang hjemmefra	<ul style="list-style-type: none">- Aktivt informere om og veilede studenter i hvordan de får tilgang til fagbibliotekets e-ressurser hjemmefra- Informere studenter at studentbruker med FEIDE-innlogging gir tilgang- Gi studentene hjelp til selvhjelp på fagbibliotekets nettside, Oria og Canvas- Sette seg inn i fagbibliotekets søketjeneste Oria- Være bevisst på Åpen tilgang (OA)- Fremsnakke kunnskapen til UH-bibliotekarene	<ul style="list-style-type: none">- Gi folkebibliotekene tilgang til eller informasjon om relevante e-ressurser- Øke bevisstheten om Åpen tilgang (OA)

2.4 Samarbeidsområde 2: Veiledning i informasjonskompetanse

Det forventes at studenter ved høyere utdanning tilegner seg ferdigheter i å finne, vurdere og anvende informasjon og fagstoff (informasjonskompetanse). Studenter har behov for veiledning på dette området. Spørsmål som krever fagspesifikk kunnskap som for eksempel faglige begreper og metode, må selvfølgelig henvises til faglærer/emneansvarlig.

Universitetsbiblioteket USN tilbyr studentene opplæring og veiledning i informasjonskompetanse og akademisk skriving. Studentene kan få en-til-en-veiledning via tjenesten *Bestill en bibliotekar* og veiledning i akademisk skriving ved [Akademisk skrivesenter](#). Alle folkebibliotek bør ha lav terskel for å henvise studentene til ressurser og informasjonskanaler som er tilgjengelig fra nettsidene til Universitetsbiblioteket USN.

2.4.1 Litteratursøk

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Gi opplæring og veiledning i søketeknikker på grunn- og avansert nivå- Hjelp med søk i Oria eller fagdatabaser ved henvendelser i skranken, på e-post, telefon eller <i>Bestill en bibliotekar</i>	<ul style="list-style-type: none">- Veilede studentene i hvordan de kan søke selv (hjelp til selvhjelp).- Hjelp med enkle søk i Oria- Orienter seg på USN sin nettside- Henvise studenter til USN sin nettside	<ul style="list-style-type: none">- Legge til rette for veiledning og systematisk kursing i litteratursøk som en del av kurs- og kompetansetilbudet.

2.4.2 Kildekritikk

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Gi opplæring og kurs i informasjonskompetanse- Veilede studenter ved henvendelser i skranken, på e-post, telefon eller <i>Bestill en bibliotekar</i>	<ul style="list-style-type: none">- Veilede studentene i å stille grunnleggende kildekritiske spørsmål- Informere studentene om nyttige ressurser (Kildekompasset, USN sin nettside)- Sette seg inn i og være oppdatert på feltet	<ul style="list-style-type: none">- Legge til rette for veiledning og systematisk kursing i kildekritikk som en del av kurs- og kompetansetilbudet

2.4.3 Referansehåndtering

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Tilby gode og oppdaterte nettressurser- Tilby digitale kurs Kurskalender- Veilede studenter ved henvendelser i skranken på e-post, telefon eller <i>Bestill en bibliotekar</i>	<ul style="list-style-type: none">- Kjenne til ressurser på USN sin nettside Skrive og referere- Vise til nyttige ressurser (Kildekompasset, Søk og skriv)- Henvise til Universitetsbiblioteket USN	<ul style="list-style-type: none">- Informere folkebibliotekene om aktuelle ressurser utviklet av universitets- og høyskolesektoren

2.4.4 Oppgaveskriving

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Gi opplæring og veiledning i USN Akademisk Skrivesenter- Tilby veiledning	<ul style="list-style-type: none">- Aktivt informere og vise til Universitetsbiblioteket USN og Akademisk skrivesenter- <u>Hvis mulig</u> hjelpe med grunnleggende tekstbehandling. Studentene har tilgang til Office-pakke.	<ul style="list-style-type: none">- Informere folkebibliotekene om aktuelle ressurser utviklet av universitets- og høyskolesektoren

2.5 Samarbeidsområde 3: Kompetanseutvikling

Når studenter skal veiledes i Hallingdalsbiblioteka kreves de at ansatte har nødvendig kompetanse som opparbeides og vedlikeholdes gjennom samarbeid mellom fag-, fylkes- og folkebibliotek. Og at ansatte på Universitetsbiblioteket USN får oppdatert kompetanse om hvilke tjenester studenter etterspør i folkebibliotekene og hva folkebibliotekene tilbyr studentene.

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Samarbeide med fylkesbibliotek om gjennomføring av kompetansetiltak, som å ta imot folkebibliotekansatte på kurs og hospitering- Bidra med fagkompetanse og erfaring i kontakten med folkebibliotekene- Delta i jevnlig samarbeidsforum	<ul style="list-style-type: none">- Identifisere eget behov for kompetanse og melde det inn til fylkesbiblioteket- Bidra med fagkompetanse og erfaring i kontakten med universitetsbiblioteket- Ta imot ansatte fra universitetsbiblioteket på hospitering- Sette seg inn i ressurser som finnes på USN sin nettside- Delta i kollegaveiledning og erfaringsutveksling- Delta i jevnlig samarbeidsforum- Lav terskel for å ta kontakt med universitetsbiblioteket	<ul style="list-style-type: none">- Kartlegge behov for kompetanse- Legge til rette, koordinere og være motor for systematisk kompetanseheving i ulike kanaler- Legge til rette for samarbeid og erfaringsutveksling på tvers av bibliotektyper- Delta i jevnlig samarbeidsforum

2.6 Samarbeidsområde 4: Synliggjøring av tjenestene

Erfaringene fra prosjektet i Senja tilsier at en god del studenter ikke kjenner de mange mulighetene til å bruke folkebiblioteket i studiesammenheng. Fag-, fylkes- og folkebibliotek må koordinere innsatsen for å gjøre tjenestene mer synlig.

Ansvar og arbeidsoppgaver

Universitetsbiblioteket USN:	Hallingdalsbiblioteka:	Fylkesbiblioteket ABØ:
<ul style="list-style-type: none">- Informere aktuelle studenter om folkebibliotekenes tilbud, for eksempel:• Tilgang til studierom og leseplasser• Nettsiden Er du student i Hallingdal?• Muligheten for retur av bøker via folkebibliotekene	<ul style="list-style-type: none">- Formidle informasjon til studentene om universitetsbibliotekets tjenester, for eksempel:• Ressurser på USN sin nettside• Direkte hjemsending av litteratur for desentraliserte studenter• Akademisk skrivesenter- Holde nettsiden Er du student i Hallingdal? oppdatert	<ul style="list-style-type: none">- Koordinere felles informasjonsressurser og kampanjer- Bruke biblioteksjefmøter og andre kanaler til å dele aktuell informasjon

3 Litteraturliste

Folkebibliotekloven. (1986). Lov om folkebibliotek. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108>

Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023). *Utvidet nasjonal bibliotekstrategi – ut 2025: Rom for demokrati og dannelse*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-stoere/andre-dokumenter/kud/2023/utvidet-nasjonal-bibliotekstrategi-ut-2025-rom-for-demokrati-og-dannelse/id2995881/?ch=1>

Senja bibliotek, Troms fylkesbibliotek, Universitetsbiblioteket ved UiT og Studiebibliotekene i Nord-Troms. (2023). *Samarbeid om bibliotek tjenester for studenter* [Veileder]. <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/24/2024/02/veileder10samarbeidombibliotek tjenesterforstudenter.pdf>

Universitetet i Sørøst-Norge. (2023, 13. desember). *Videre utvikling av konseptet Campus Hallingdal* (Sak 72/23) [Møtedokument].

<https://opengov.360online.com/Meetings/USN/Meetings/Details/999520?agendaItemId=217190>

Universitets- og høyskoleloven. 2004). *Lov om universiteter og høyskoler*. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>

Viken fylkeskommune. (2021). *Temastrategi for bibliotekutvikling 2022–2025*.

<https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/24/2024/02/temastrategi-bibliotekutvikling-2022-2025.pdf>